VII OGÓLNOPOLSKI ZJAZD PRZECIWGRUŹLICZY W GDYNI

19 $\frac{27-29}{V}$ 39

BENEDYKT SZPAKOWSKI

WALKA Z GRUŹLICĄ W GDYNI

ODCZYT

POLSKI ZWIĄZEK PRZECIWGRUŹLICZY

WARSZAWA – 1939

Pracę tą poświęcam dwom kobietom:
Najukochańszej Siostrze Jadwidze, zmarłej w kwiecie wieku na gruźlicę płuc oraz Żonie mej Dr Wandzie z domu Lipskiej, która na ugorze pionierskiej, ciężkiej i wyczerpującej pracy na Gdyńskim odcinku frontu walki z gruźlicą, dużo ideowo-twórczo i bezinteresownie zdziałała.

Autor.

Gdynia, w maju 1939 roku.

VII OGÓLNOPOLSKI ZJAZD PRZECIWGRUŹLICZY W GDYNI

19 $\frac{27-29}{V}$ 39

BENEDYKT SZPAKOWSKI

WALKA Z GRUŹLICĄ W GDYNI

ODCZYT

Kochanym Braterstwu Heli i Antosiowi w dowód uznania dla Ich walorów obywatelskich i społecznych tę skromną pracę na pamiątkę ofiaruje

Gdynia; 17 lipca 1939. Benedykt

POLSKI ZWIĄZEK PRZECIWGRUŹLICZY

WARSZAWA – 1939

Druk. Społeczna
W-wa, Pl. Grzybowski 3/5
tel. 205-80.

Muzeum Miasta Gdyni
Biblioteka
w Gdyni
Gdynia
7827/M2

Akcja przeciwgruźlicza w Gdyni, tak pod względem swego charakteru jak i poszczególnych etapów rozwoju w porównaniu do innych większych miast Polski ma nieco odmienny i swoisty charakter. O ile w innych miastach i środowiskach kraju rozwijała się ona i kształtowała powoli, drogą stałej ewolucji, opartej na doświadczeniach i zdobyczach tak krajowej jak i zagranicznej wiedzy i sztuki lekarskiej, o tyle w naszym rodzimym, narazie jedynym wielkim porcie i mieście morskim, akcja ta, mająca zwłaszcza w okresach początkowych charakter pionierski, na tego rodzaju rozwój nie miała ani możności ani też czasu.

Przed 20 laty odzyskaliśmy dostęp do morza i przez ten krótki okres czasu Gdynia z głuchej, ubogiej i zapadłej wioski nadmorskiej przekształciła się w tempie iście amerykańskim w jeden z największych portów bałtyckich, miasto portowe o powierzchni 6,582 ha, liczące obecnie 123.000 mieszkańców, letnisko i kąpielisko morskie centralę turystyczną. Każdy miesięczny okres Gdyni, jako portu miasta, równa się kilkuletnim fazom rozwojowym innych miast portowych w Europie. Gdynia wieś rybacka liczyła w roku 1913, za czasów okupacji niemieckiej, wraz z gminą Oksywie ca. 300 mieszkańców; Gdynia wieś rybacka liczyła w lutym 1920 roku w chwili powrotu do Polski wraz z gminą Oksywie i obszarami dworskimi Kamienna Góra i Grabówek ca 2.500 mieszkańców. Gdynia miasto portowe, uznane w roku 1929 jako miasto wydzielone, liczyła w dniu 31.I.1931 roku 44.885 mieszkańców, łącznie z Oksywiem, Kamienną Górą, Grabówkiem i Chylonią. Obecnie zaś liczy 123.000 mieszkańców.

TABLICA I.
Rozwój liczby ludności Gdyni.
(w tysiącach)

1920	1921	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
2,5	5,1	37,3	38,9	48,6	49,2	75,0	101	114	120	123

TABLICA II.

Ruch ludności w Gdyni.

Rok	Zameldowania		Wymeldowania		Zmiany adresów
	stałe	czasowe	stałe	czasowe	
1934	11.709	8.365	5.898	4.474	16.185
1935	17.863	11.114	8.781	6.566	29.418
1936	19.649	12.156	8.264	7.613	49.926
1937	12.857	14.125	7.284	6.878	55.737
1938	9.967	15.074	5.630	9.476	58.889

TABLICA III.

Ruch naturalny ludności w Gdyni.

Wyszczególnienie	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Małżeństwa	53	76	122	171	278	397	449	547	681	949	994	1123
Urodzenia żywe	133	218	469	675	948	1129	1389	1716	1948	2905	3079	3118
Zgony	77	115	158	289	336	281	504	655	652	974	920	1010

TABLICA IV.

Powierzchnia miasta Gdyni.

Rok	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
ha	638	1.463	1.463	1.463	1.463	2.217	2.217
ciąg dalszy							
1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
2.217	3.094	3.094	6.582	6.582	6.582	6.582	6.582

Gdynia leży nad zatoką gdańską na wybrzeżu otoczonym od strony północno - zachodniej, zachodniej i południowej zalesionymi wzgórzami. Klimat Gdyni — czysto morski z umiarkowaną ilością opadów; zimą jest tu wietrzno i chłodno, latem zaś łagodnie i słonecznie.

Dziś, kiedy na nasze granice morskie są zwrócone oczy całej Polski, jeszcze bardziej zdajemy sobie sprawę z tego, iż posiadanie dostępu do morza i portów morskich jest czymś tak samo nieodzownym i dla naszej potęgi i żywotności państwowej bezwzględnie koniecznym, jak dla istot żyjących narządy oddechowe, przy wadliwym funkcjonowaniu których organizmy ich ulegają uduszeniu się. A więc nasz Bałtyk i Gdynia to jak gdyby płuca polskie, posiadania których musimy bronić wspólnie i stale bez wytchnienia.

Chronologiczny przebieg akcji przeciwgruźliczej na terenie Gdyni jest następujący:

W drugiej połowie 1931 roku została uruchomiona przez ówczesną Kasę Chorych pierwsza poradnia przeciwgruźlicza przy ul. Starowiejskiej, kierowana przez lekarza ogólnego z kursem przeciwgruźliczym Polskiego Związku Przeciwgruźliczego. W październiku 1932 roku osiedlili się w Gdyni dwaj pierwsi lekarze specjaliści chorób płuc (małżeństwo). Do 1931 r. specjalistyczna walka z gruźlicą na terenie naszego miasta i portu nie była zorganizowana. Chorzy na płuca byli badani i leczeni przez lekarzy ogólnych gdyńskich lub też przez specjalistów gdańskich, tak w ich prywatnych gabinetach na terenie wolnego miasta Gdańska, jak i w czasie ich wyjazdów do obłożnie chorych do Gdyni. Do roku 1936 faktycznie fachowo - specjalistyczną akcję przeciwgruźliczą na terenie tak Gdyni, jak Wejherowa i Kartuz, prowadzili dwaj lekarze specjaliści (małżeństwo), z których jeden figurował jako oficjalny, drugi zaś z nim nieoficjalnie współpracował. Lekarze ci pracowali z ramienia ówczesnej Kasy Chorych u siebie w prywatnym gabinecie lekarskim i w przychodni przeciwgruźliczej Kasy Chorych, która została w 1935 r. przeniesiona z ulicy Starowiejskiej na ul. Morską na Grabówku. Przypadki, wymagające prześwietlenia promieniami Rentgena, były skierowywane do lekarza specjalisty rentgenologa w Gdyni, mającego umowę z Kasą Chorych. Dopełniania odmy piersiowej i badania krwi na odczyn Biernackiego były dokonywane tak w przychodni jak i w gabinecie lekarskim.

Przychodnia oraz gabinet lekarski obsługiwały skierowanych przez lekarzy mieszkańców tak z samej Gdyni wraz z jej przedmieściami, jak również i z innych miast i okolic wybrzeża morskiego, jak: Puck, Półwysep Helski, Wielka Wieś, Hallerowo, Rumia - Zagó-

rze, Reda, Krokowo. Dwa razy w tygodniu dojeżdżali ci dwaj lekarze w godzinach popołudniowych do szpitali w Wejherowie, w jednym z których (szpital Augusty) mieściła się przychodnia przeciwgruźlicza; tu przyjmowano ambulatoryjnie pacjentów z Wejherowa i okolic oraz zakładano i dopełniano u leżących w szpitalu i przychodzących chorych lecznicze odmy piersiowe, tak powietrzne jak i parafinowo - gomenolowe, usuwano wysięki opłucnowe, prześwietlano wszystkich płucno - chorych promieniami Rentgena oraz odwiedzano obłożnie chorych na miejscu. Raz w tygodniu odbywał się wyjazd do Kartuz, gdzie w szpitalu powiatowym badano płucno - chorych leżących i przychodzących, prześwietlano ich promieniami Rentgena, zakładano i dopełniano odmy piersiowe itp. Przypadki wymagające leczenia szpitalnego zachowawczego były skierowywane w tym czasie do szpitala Panny Marii w Wejherowie oraz miejskiego szpitala dla zakaźnie chorych w Gdyni na Grabówku; przypadki zaś sanatoryjne - do sanatorium Okręgowego Związku Kas Chorych na województwo poznańskie i pomorskie „Staszycówka" pod Poznaniem, do sanatorium w Bystrej Śląskiej oraz do Wojewódzkiego Sanatorium w Smukale pod Bydgoszczą (dorośli do thoracocaustyki oraz dzieci). Dzieci i młodzież były wysyłane do prewentorium w Kiekrzu (z Pirquetem dodatnim) oraz do Ciechocinka, Rabki, Iwonicza i kolonii i półkolonii nadmorskich. Poradnia posiadała wtedy tylko aparat do odmy sztucznej oraz aparat Westergreen'a — natomiast nie miała aparatu Rentgena i laboratorium. W 1935 roku (23.XI.35) powstaje w Gdyni Towarzystwo Przeciwgruźlicze, statut którego został zatwierdzony przez władze wojewódzkie dopiero 23.V.38 r. Prezesem Towarzystwa był przez kilka lat pierwszy lekarz ftizjolog, który osiedlił się w Gdyni w 1932 r.; ostatnio od roku po rezygnacji pierwszego prezesa na czele Towarzystwa stanął obecny lekarz naczelny Ubezpieczalni Społecznej. W 1936 roku poradnię przeciwgruźliczą U. S. na Grabówku prowadzili przez kilka miesięcy dwaj lekarze: ówczesny dyrektor miejskiego szpitala zakaźnego w Babim - Dole (specjalista - internista) i lekarka specjalistka w rentgenologii i chorobach płucnych, która specjalnie na ten czas przyjechała do Gdyni. W końcu 1936 roku objął tę przychodnię lekarz specjalista chorób płuc, który poprzednio pracował w Obornikach, i osiedlił się w Gdyni na stałe 1.VIII.36 r. W 1937 roku w maju została uruchomiona przez Ubezpieczalnię Społeczną w Gdyni poradnia dla schorzeń płucnych w śródmieściu przy ul. Kwiatkowskiego 9, składająca się z 4 większych pokoi i 3 mniejszych, 2 boksów i dużego hallu. Poradnia ta wyposażona jest w aparat diagnostyczny Rentgena, podręczne laboratorium do badania plwocin i mikroskop.

Obsługa tej poradni składa się z 3 lekarzy (2 ftizjologów, z których jeden jest kierownikiem poradni i pediatry), 3 higienistek wywiadowczyń (z których jedna jest starszą) i jednego woźnego. W roku 1937 Ubezp. Społ. nabyła diagnostyczny aparat Rentgena dla przychodni przeciwgruźliczej na Grabówku oraz uruchomiła tamże podręczne laboratorium do badania plwocin. Przychodnia na Grabówku mieści się przy ul. Morskiej 112 przy Miejskim Ośrodku Zdrowia. Zajmuje ona 3 pokoje, 2 boksy i mały pokój, służący jako ciemnia. Obsługa tej przychodni składa się z 2 lekarzy (ftizjolog - kierownik przychodni i pediatra), 2 higienistek wywiadowczyń i woźnego. Od stycznia bieżącego roku została uruchomiona przez Komisariat Rządu w Gdyni poradnia przeciwgruźlicza przy Ośrodku Zdrowia w Orłowie, obsługiwana przez lekarza ogólnego, z przeszkoleniem w P. Z. P. w Warszawie, oraz higienistkę wywiadowczynię; z końcem kwietnia br. zainstalowano tam diagnostyczny aparat Rentgena. W najbliższym czasie projektowane jest otwarcie dwuch mniejszych przychodni w Obłużu i Rumii. Każda z trzech istniejących w Gdyni przychodni przeciwgruźliczych ma określony zasięg terytorialny.

Poradnia przy ul. Kwiatkowskiego obsługuje śródmieście miasta Gdyni, łącznie z Kamienną Górą, Wzgórzem Focha, Redłowem, Działki Leśne i Oksywie oraz Wejherowo, Kartuzy, Puck, Półwysep Helski, Wielką Wieś, Władysławowo, Rumię - Zagórze, Sierakowice i Sulęczyno; przychodnia przy ul. Morskiej obsługuje przedmieścia gdyńskie, jak Grabówek, Chylonię, Obłuże, Demptowo, Pogórze, Cisowę i Leszczynki; przychodnia w Orłowie obsługuje Orłowo Morskie, Mały Kack, Witomino i Wielki Kack.

Poradnie przeciwgruźlicze w Gdyni utrzymują ścisłą łączność z innymi poradniami, jak Opieki nad Matką i Dzieckiem, Eugeniczną, Przeciwweneryczną i Przeciwjagliczą. Dn. 11 grudnia 1936 r. zostało zawarte pisemne porozumienie między Towarzystwem Przeciwgruźliczym, Ubezpieczalnią Społeczną i Komisariatem Rządu w Gdyni, dotyczące wspólnej akcji przeciwgruźliczej na terenie Wielkiej Gdyni. Najwięcej pracy, energii i funduszów w akcję tę włożyła Ubezpieczalnia Społeczna na czele z jej ówczesnym Lekarzem Naczelnym, któremu Walne Zebranie członków Towarzystwa Przeciwgruźliczego, odbyte w dniu 27.IV.38 r. nadało członkostwo honorowe w dowód uznania za wybitne zasługi na gdyńskim froncie walki z gruźlicą.

Opieka nad chorymi i ich rodzinami spoczywa w rękach lekarzy specjalistów płucników i pediatrów, ordynujących w poradniach przeciwgruźliczych, lekarzy domowych, miejskich, higienistek porad-

ni przeciwgruźliczych i higienistek rejonowych oraz położnych rejonowych (szczepienia przeciwgruźlicze). A więc cała akcja przeciwgruźlicza opiera się na organizacji lekarza domowego i miejskiego łącznie z higienistką rejonową i położną, współpracującymi ściśle z przychodniami przeciwgruźliczymi. Dostęp do przychodni ma każdy skierowany tam przez któregokolwiek z lekarzy, tak ubezpieczalnianych, samorządowych, szkolnych jak i prywatnych, oraz przez inne poradnie, jak Eugeniczną, Opieki nad Matką i Dzieckiem i Przeciwweneryczną. Organizacja lekarza domowego i miejskiego łącznie z przychodniami przeciwgruźliczymi dostarczają pomocy lekarskiej i pielęgniarskiej, tak w dziale leczniczym jak i zapobiegawczym. Poradnie tutejsze, które są podstawą całej akcji przeciwgruźliczej, są placówkami nie tylko zapobiegawczo - propagandowymi, lecz równocześnie i leczniczymi. Należy do nich przyjmowanie skierowywanych przez poszczególnych lekarzy chorych, zbieranie szczegółowych wywiadów tak w samej poradni jak i w terenie, praca higienistek uświadamiająca i wywiadowcza w mieszkaniach chorych, dzięki której są skierowywane do poradni tak zwane kontakty; szczegółowe specjalistyczne badanie chorych przez lekarzy, prześwietlanie i zdjęcia klatki piersiowej promieniami Rentgena, rozbiór plwocin, pobieranie krwi żylnej na odczyn Biernackiego i Wassermanna, prowadzenie dokładnej kartoteki wszystkich chorych oraz szczegółowej rejestracji przypadków gruźlicy niebezpiecznej dla otoczenia, okresowe zawiadamianie lekarza powiatowego o nowozarejestrowanych przypadkach gruźlicy otwartej, roztaczanie nad chorymi i ich rodzinami opieki lekarskiej higieniczno - zapobiegawczej oraz obsewacji, sporządzanie sprawozdań dziennych, miesięcznych, kwartalnych i rocznych, dokonywanie odczynu Pirqueta, dopełnianie leczniczych odm piersiowych, dożylne, domięśniowe i podskórne zastrzykiwania preparatów leczniczych, jak wapno, złoto, neosalvarsan, tuberkulina, naświetlanie lampą kwarcową, rozdawnictwo tranu, kwalifikowanie do szpitali, sanatoriów, kolonii i półkolonii, szeroka propaganda walki z gruźlicą oraz szerzenie podstawowych zasad higieny, tak w poradni jak i w terenie pośród chorych i ich rodzin, udzielanie w miarę możności pomocy materialnej, urządzanie w terenach zamieszkałych przez warstwy niezamożne konkursowych tygodni czystości z nagrodami, organizacja „Dni Przeciwgruźliczych", okresowe odprawy, pogadanki i odczyty dla higienistek tak poradnianych, jak i rejonowych, przy obecności i współudziale lekarzy, rozpowszechnianie popularnych broszur i ulotek, wygłaszanie przez higienistki poradni pogadanek dla pacjentów.

TABLICA V.

Praca Przychodni Przeciwgruźliczej Ubezpieczalni Społecznej w latach:

L. p.	T r e ś ć	IV Kw. 1931 r.	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	I Kw. 1939
1	Liczba porad lekarskich	531	3448	3176	2605	4070	4354	6860	6748	2115
2	Liczba osób	.	.	.	.	.	.	.	.	910
3	Liczba osób nowozapisanych	249	424	267	337	822	832	775	1413	475
4	Liczba noworozpozn. przyp. gruźl.	80	285	142	149	284	153	130	362	47
5	Liczba osób będących w ciągu roku pod opieką poradni	249	533	633	888	1288	1214	1624	2119	1518
6	W tym chorych na gruźlicę	80	193	442	339	284	296	374	597	514
7	Liczba osób poz. pod opieką poradni w dn. 31.XII.	109	366	531	466	1082	849	706	1043	1280
8	W tym chorych na gruźlicę	80 ( )	300 (K+38)	410 (K+69)	288 (K+71)	526 (K+134)	244 (K+99)	235 (K+120)	470 (K+117)	514 (K+118)
9	Poradnia czynna była dni	78	290	298	295	155	293	286	.	74
10	Godzin przyjęć lekarskich	.	292	304	.	542	585	1066	.	247
11	Godzin pracy higienistek w tygodniu	.	50	48	48	48	43	48	43	43
12	Liczba badań plwocin/u osób	.	532/256 K+96	352/171 K+74	287/128 K+62	417/306 K+139	618/500 K+103	663/450 K+120	656/. K+369	59/. K+5
13	Liczba prześwietleń Rentgenem	.	405	278	249	353	421	2576	4106	1444
14	Liczba zdjęć Rentgenem	. .	34	16	15	.	.	6	22	10
	Razem prześwietlenia i zdjęcia	.	439	294	264	353	421	2582	4128	1454
	Liczba osób badanych Rentgegenem	.	298	107	98	.	.	1624	.	.

Praca Przychodni Przeciwgruźliczej Ubezpieczalni Społecznej w latach (ciąg dalszy):

L. p.	T r e ś ć	IV kw. 1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	I kw. 1939
15	Liczba prób tuberkulinowych	9	60	92	90	117	439	230	642	50
16		(+ .)	(+ 43)	(+ 21)	(+ 25)	(+ 38)	(+ 200)	(+ 138)	(+ 171)	(+ 10)
17	Liczba odczynów Biernackiego	—	—	—	—	590	1095	1697	1857	388
18	Liczba pobierań krwi na O. W.	—	—	—	—	—	—	—	19	13
	Liczba zastrz. dożylnych (osób)	79	.	.	.	497 (86)	475 (48)	1022(86)	667(67)	185(31)
19	Liczba zastrzyków domięśniowych złota (osób).	.	.	.	.	.	.	.	15(6)	.
20	Liczba zastrzyków podskórnych (osób).	103	.	.	.	118 (16)	106 (10)	55(5)	155(15)	92(8)
21	Liczba założeń odm	—	—	—	—	—	—	14	Nie zakładano	
22	Liczba dopełnień odm	.	15	.	4	154	186	419	725	295
23	Liczba osób leczonych odmą (obustronną).	.	7	.	.	18(1)	16(1)	27(2)	66(1)	55(1)
24	Liczba naświetlań lampą kwarcową.	.	60	92	.	589	120	520	.	.
25	Liczba osób naświetlanych	.	.	26	60	126	12	26	.	.
26	Liczba odwiedzin dom.	324	1838	1934	1869	1405	1301	1773	2818	570
27	Liczba rodzin odwiedz.	.	1346	1103	1213	831	1041	612	748	367
	W tym po raz pierwszy	.	.	.	.	680	435	450	696	200
28	Liczba pogadanek	4	15	18	24	30	41	52	47	12
29	Zmarło	.	5	6	15	23	12	31	46	11
30	Wyzdrowiało	.	19	10	40	.	.	.	.	5
31	Liczba um. w szpitalach	.	45	34	18	51	41	63	81	22
32	Liczba um. w sanatoriach	.	22	19	.	28	33	49	37	14
	Razem umieszczonych	.	67	53	.	79	74	112	118	36
33	Liczba um. na koloniach	.	100	29	50	33	1000*)	991*)	1130*)	4
34	Liczba um. na półkoloniach	.	24		43					
	Ogółem umieszczonych	.	191	82	.	112	1074	1103	1248	40

*) Łącznie z Poradnią przy ul. Kwiatkowskiego oraz Miejskim Komitetem Pomocy Dzieciom i Młodzieży.

Kropka (.) oznacza brak danych w sprawozdaniach rocznych.

Kartki do kąpieli 223

Tranu — 200 ltr.
Mydła — 75 kg.

Poradnia otrzymuje 2 miesięczniki: „Na Straży Zdrowia" i „Droga do Zdrowia". Akcja zapobiegawcza w terenie obejmuje poza opieką domową nad środowiskami zagruźliczonymi, sprawowaną przez rejonowe higienistki, również szczepienia ochronne niemowląt szczepionką B. C. G. przez położne rejonowe, pod kontrolą higienistek i w pewnych poszczególnych przypadkach dożywianie w miarę posiadanych funduszów. Koszt leków w odniesieniu do ubezpieczonych pokrywa Ubezpieczalnia Społeczna, u bezrobotnych członków Opieki Społecznej — gmina. Badania laboratoryjne wykonywują bezpłatnie na żądanie lekarzy przychodnie przeciwgruźlicze. Cała praca gdyńskich poradni łącznie z kartoteką, sprawozdaniami, wywiadami domowymi itd. jest zorganizowana i przeprowadzana zgodnie z przepisami i zarządzeniami Polskiego Związku Przeciwgruźliczego, Ministerstwa Opieki Społecznej i Z. U. S'u.

Zagadnienie walki z gruźlicą należy do najważniejszych i jednocześnie najtrudniejszych zadań zaangażowanych w niej trzech instytucji gdyńskich: Ubezpieczalni Społecznej, Komisariatu Rządu i Towarzystwa Przeciwgruźliczego. Zwalczanie gruźlicy, choroby zakaźnej będącej w dużym odsetku przyczyną inwalidztwa lub śmierci, jest jednym z naczelnych zadań sanitariatu Gdyni. Dlatego, dla zwalczania tej groźnej społecznej choroby został przyjęty na naszym terenie skuteczny i kosztowny, jedynie racjonalny, który wytrzymał próbę życia, system zwany „Edynburskim", polegający na organizowaniu przychodni przeciwgruźliczych, współpracujących z całym szeregiem zakładów, powołanych do leczenia gruźlicy, jak: szpitalami, sanatoriami, prewentoriami itp.

TABLICA VI.

Gabinet lekarski D-ra Benedykta Szpakowskiego.

L. p.	Treść	1935 r.	1936 r.	1937 r. (1.I — 9.V)
1	Liczba porad lekarskich	5.552	6.085	2.599
2	Liczba osób nowozapisanych	1.276	1.512	591
3	W tym chorych na gruźlicę	72(K+)	77(K+)	19(K+)
4	Liczba umieszczonych w szpitalu	92	48	50
5	Dni zasiłkowych		5.247	3.889

Zestawień z 1932 — 1934 r. nie umieszczono w związku z ówczesnym obliczaniem w Ubezpieczalni Społecznej na punkty.

TABLICA VII.

Praca poradni przy ul. Kwiatkowskiego 9 w latach 1937, 1938 i 1939.

L. p.	Treść	1937 r. (od 10.V.37)	1938 r.	1939 r. I kwartał
1	Liczba porad lekarskich	2.749	8.739	2.054
2	„ osób	1.362	2.039 (M. 756—K. 868 Dz. 415)	1.716
3	„ osób nowozapisanych	843	1.293	721
4	„ noworozpoznanych przypadków gruźlicy	582	580	180
5	Ogólna liczba osób będących pod opieką poradni w ciągu roku	843	2.039	2.051
6	W tym chorych na gruźlicę	582	1.135	921
7	Liczba osób pozost. pod opieką poradni w dniu 31.XII	746	1.330	1.336
8	W tym chorych na gruźlicę	555 (K+ = 142)	741 (K+ = 187)	638 (K+ = 146)
9	Poradnia czynna była dni	128	295	75
10	Godzin przyjęć lekarskich	946	1.581	426
11	„ pracy higienistek w tygod.	2 po 32 godz.	3 po 41 godz.	3 po 37 godz.
12	Liczba badań plwocin (osób)	272 (265) (K+ = 23)	630 (601) K+ = 17)	147 (145) (K+ = 2)
13	„ prześwietlań Rentgenem	2.371	5.175	1.354
14	„ zdjęć „	—	—	—
15	„ prób tuberkulinowych	132 (+27)	642 (73)	187 (+56)
16	„ odczynów Biernackiego	1.466	3.790	1.016
17	„ pobrań krwi na O. W.	95	210	195
18	„ zastrzyków dożylnych	310	545	62
19	„ „ domięśniowych (złoto)	12	- 16	6
20	„ osób leczonych zastrzyk.	58	109	24
21	„ założonych odm	6	45 (szpital)	11 (szpital)
22	„ dopełnień odm	334	1.118	231
23	„ osób lecz. odmą (obustr.)	50 (4)	88 (5)	68(1)
24	„ liczba odwiedzin domow.	Nie było w związku z organizacją Poradni	1.408	324
25	„ odwiedz. rodzin		901	250
26	W tym po raz pierwszy		597	95
27	Liczba pogadanek	15	315	15
28	Zmarło	8	30	8
29	Wyzdrowiało	25	54	13
30	Liczba umieszczonych w szpital.	62	138	53
31	Liczba umieszczonych w sanat.	75	199	43
	Razem w szpitalach i sanat.	137	337	96
32	Umieszczono dzieci na koloniach	991*)	1130*)	6
	Razem umieszczonych w szpit. sanatoriach i na koloniach	1128	1467	102
33	Rozdano spluwaczek kieszonk.	60	125	51
34	Rozdano tranu	100 ltr	200 ltr	45 ltr

*) Łącznie z Przychodnią przy ul. Morskiej na Grabówku oraz Miejskim Komitetem Pomocy dzieciom i młodzieży.

Wzrost liczby chorych, korzystających z opieki poradni, wskazuje na celowość walki z gruźlicą. Uświadomienie wzrasta i pozwala na bardziej racjonalną pracę, przez rozciągnięcie za pośrednictwem lekarzy i higienistek rejonowych opieki nad całym środowiskiem gruźliczym oraz nad skupieniami ludzkimi, podatnymi na zakażenie się gruźlicą ze względu na złe warunki mieszkaniowe.

TABLICA VIII.

Warunki mieszkaniowe chorych na gruźlicę zamieszkujących śródmieście Gdyni, opracowane na podstawie kart odwiedzin domowych higienistek Poradni przy ul. Kwiatkowskiego.

	1 pokojowe	2 pokojowe	3 pokojowe	4—7 pokojowe
1 osoba	8	—	—	—
2 osoby	12	8	2	—
3 osoby	7	11	8	1
4 osoby	5	10	4	2
5—7 osób	10	9	11	1
ponad 7 osób	—	1	1	1
	42 rodziny	39 rodzin	26 rodzin	5 rodzin

Na ogólną liczbę *112 rodzin* — nie miało oddzielnego łóżka *38 chorych* w śródmieściu Gdyni. Nie stwierdzono brudnego mieszkania.

Odprątkowanych w 1938 r. było 6 osób.

Warunki mieszkaniowe chorych na gruźlicę, zamieszkujących przedmieścia Gdyni, opracowane na podstawie kart odwiedzin domowych higienistek Poradni przy ul. Morskiej na Grabówku.

1) Mieszkań jednopokojowych było 28
Mieszkań jednopokojowych z kuchnią było 38
Mieszkań dwupokojowych było 8
Mieszkań trzypokojowych było 1
2) Oddzielne łóżko posiada 48 chorych
Oddzielnego łóżka nie posiada 29 „
Śpi razem z dzieckiem 2 „
3) Czystych mieszkań było 64
Brudnych 12

Odprątkowanych w 1938 roku było 3 osoby.

TABLICA IX

Praca Przychodni Przeciwgruźliczej w Orłowie
w I kwartale 1939 r.

L. p.	T R E Ś Ć	I kwartał 1939 r.
1	Liczba porad lekarskich	985
2	„ osób	327
3	Ogólna liczba osób, będących w ciągu roku pod opieką poradni	498
4	Liczba osób, pozostaj. pod opieką poradni 31.III.	184
5	Liczba osób z otwartą gruźlicą	31
6	Godzin przyjęć lekarskich	126
7	Godzin pracy higien. w tygodniu	30
8	Poradnia czynna była dni	63
9	Liczba badań plwocin	47 [1]
10	„ prześwietleń Rentgenem	164 [2]
11	„ zdjęć rentgenowskich	2 [3]
12	„ prób tuberkulinowych (dodatnich)	12 (8)
13	„ odczynów Biernackiego	249
14	„ zastrzyków dożylnych	81
15	„ „ domięśniowych	67
16	„ „ podskórnych	100
17	„ osób leczonych zastrzykami	30
18	„ dopełnień odm	131
19	„ osób leczonych odmą	25
20	„ odwiedzin domowych	97
21	„ pogadanek	10

[1]) W P. Z. H. w Gdyni.
[2]) W Poradni przy ul. Kwiatkowskiego w Gdyni.
[3]) W Zakładzie rentgenol. Dra Pruskiego w Gdyni.

TABLICA X.

Liczba dzieci do lat 15 chorych na gruźlicę
według ewidencji gdyńskich poradni przeciwgruźliczych od 1932 r. do 1939 r.

L. p.	T R E Ś Ć	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	I kw. 1939
1	Ogółem chorych na gruźlicę	142 .	169 (6 K+)	200 .	143 (4 K+)	114 (6 K+)	125 (6 K+)	148 (7 K+)	133 (6 K+)
2	W tym gruźlica gruczołów przyoskrzelowych	98	132	150	123	83	41	113	111

TABLICA XI.

Statystyczne dane Ubezpieczalni Społecznej w Gdyni dotyczące walki z gruźlicą płuc za lata 1936, 37, 38.

1. Liczba udzielonych porad i konsultacji przez lekarzy fitzjologów:

W latach	Ogółem porad	Porady lekarskie								Uposażenie lekarskie
		w gabinecie własnym				w domu chorego				
		ubezpiecz.		czł. rodz.		ubezpiecz.		czł. rodz.		
		I	II	I	II	I	II	I	II	
1936	5.914	990	2424	721	1636	25	31	35	52	9.261,52 zł
1937	13.044	1985	4335	1815	4796	17	31	29	36	19.886,98 „
1938	11.118	1711	4342	1187	3791	11	21	25	30	27.288,04 „

2. Liczba udzielonych porad według płci:

W latach	ubezpieczonym		członkom rodzin		Razem porad
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	
1936	2.647	823	655	1.789	5.914
1937	4.912	1.456	1.961	4.715	13.044
1938	4.662	1.423	1.449	3.584	11.118

3. Liczba osób u których stwierdzono gruźlicę płuc:

W latach	ubezpieczeni		członkowie rodzin		Razem
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	
1936	128	48	100	173	449
1937	317	62	179	259	817
1938	339	103	189	284	915

4. Izolacyjne leczenie chorych na gruźlicę w szpitalach miejscowych:

W latach	Liczba		Koszta
	osób	dni	
1936	174	3.211	16.056,73 zł
1937	211	6.811	36.449,14 „
1938	235	8.208	42.202,54 „

TABLICA XI (ciąg dalszy)

5. Leczenie sanatoryjne gruźlicy:

a) dorosłych:

W latach	Liczba		Koszta
	osób	dni	
1936	161	4.460	38.740,86 zł
1937	185	8.582	59.654,64 „
1938	209	9.719	71.145,66 „

b) dzieci (w prewentoriach — kolon. leczn. — szkolnych).

W latach	Liczba		Koszta
	osób	dni	
1936	59	3.720	12.090,20 zł
1937	62	3.974	13.511,60 „
1938	68	5.062	18.110,80 „

Ogółem z leczenia sanatoryjnego przeciwgruźliczego korzystało:

W latach	Liczba		Koszta
	osób	dni	
1936	220	8.180	30.831,06 zł
1937	247	12.556	73.166,24 „
1938	277	14.781	[89.256,46 „

6. Szczepienia przeciwgruźlicze:

Lata	Liczba dzieci zaszczepionych	Koszta
1936	1.372	1.384,00 zł
1937	1.678	1.517,00 „
1938	1.585	1.186.00 „

7. Zakłady kąpielowe.

W latach	Liczba wykąpanych dzieci	Koszta
1936	1.234	600.00 zł
1937	1.778	600.00 „
1938	1.882	545.40 „

TABLICA XI (ciąg dalszy)

8. Kolonie i półkolonie (kolonie zdrowotno-wypoczynkowe).

a) Półkolonie.

W latach	Liczba dzieci	Koszta
1936	46	1.100,00 zł
1937	50	981,00 „
1938	383	7.791,00 „

b) Kolonie.

Lata	Liczba dzieci	Liczba dni	Koszta
1936	41	1.983	6.447,15 zł
1937	800	23.442	14.683,05 „
1938	1030	31.211	29.775,00 „

c) Obozy dla młodocianych.

Lata	Liczba młodocian.	Liczba dni	Koszta
1936	—	—	—
1937	42	546	2.957,70 zł
1938	44	606	2.338,00 „

d) Obozy dla dorosłych:

Lata	Liczba osób	Liczba dni	Koszta
1936	—	—	—
1937	107	1.498	2.930,50 zł
1938	—	—	—

Muzeum Miasta Gdyni Biblioteka w Gdyni

TABLICA XI (ciąg dalszy)

Ogółem z akcji kolonijnej korzystało:

W latach	Liczba osób	Liczba dni	Koszta
1936	31	1.983	6.447,13 zł
1937	949	25.486	20.621,25 „
1938	1094	31.817	32.113,00 „

9. Badania młodocianych:

W latach	Liczba osób	Koszta
1936	204	408,00 zł
1937	169	507,00 „
1938	272	816,00 „

10. Liczba wykorzystanych przez osoby gruźlicze dni zasiłkowych, tudzież wysokość na ten cel wydatkowanych kwot.

W latach	Liczba dni zasiłkowych	Koszta
1936	19.633	30.498,13 zł
1937	30.378	45.031,24 „
1938	34.423	47.200,71 „

11. Liczba zgonów na gruźlicę i kwota wypłaconych zasiłków pogrzebowych:

W latach	Liczba osób	Koszta
1936	22	1.523,62 zł
1937	25	1.722,78 „
1938	31	2.212,90 „

TABLICA XI (ciąg dalszy)

12. Wydatki na leczenie gruźlicy w latach:

L. p.	Wyszczególnienie	1936	1937	1938
1	Koszt utrzymania własnych przeciwgruźliczych poradni	12.897,30	38.291,24	31.647,69
2	Opłata lekarzy specjalistów	9.261,52	22.286,98	27.288,04
3	„ pers. pomocn.-lekarskiego	16.712,60	28.377,86	28.666,44
4	Szpitala (izolacyjne leczenie)	16.056,73	36.449,14	42.452,54
5	Sanatoria przeciwgruźl. i preventoria dziecięce (kól. lecz.-sanat.)	50.831,06	73.166,24	89.256,46
6	Szczepienia przeciwgruźlicze	1.384,00	1.517,00	1.186,00
7	Subwencje			
	a) na obce przychodnie	1.200,00	1.200,00	3.000,00
	b) „ Tow. Przeciwgruźlicze	250,00	237,20	300,00
8	Propaganda	2.831,26	3.837,26	3.783,66
9	Akcja tranowa i dożywianie	7.847,14	7.269,03	12.641,87
10	Kolonie, półkolonie i obozy	6.447,15	20.621,25	32.113,00
11	Kąpieliska dla dzieci	600,00	600,00	545,40
12	Badania młodocianych	408,00	507,00	816,00
13	Zasiłki dla chorych gruźliczych	30.498,13	45.031,24	47.200,71
14	Zasiłki pogrzebowe	1.523,62	1.722,78	2.212,90
	Ogółem wydatki:	158.748,51	281.133,22	323.110,71
	Stosunek procentowy wydatków na gruźlicę do ogólnych wpływów przedstawia się:	5,25 %	9,72 %	10.12 %

TABLICA XII

Wydatki miasta na Zdrowie Publiczne

L. p.	Treść	1932/3	1933/4	1934/5	1935/6	1936/7	1937/8	1938/9
1	Ogółem	546	269	280	353	597	900	625
2	W tym na zapob. chor.	42	33	53	72	106	133	191
3	W tym na lecznictwo	138	75	77	101	237	335	256

Wydatki miasta na Zdrowie Publiczne obejmują następujące pozycje: walka z chorobami społecznymi, Ośrodek Zdrowia w Gdyni i Orłowie, Szpital zakaźny w Babim Dole, dopłaty do kąpieliska, subwencje na Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk., budowa urządzeń Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk., kąpielisko w Orłowie, budowa kostnicy, ogrody i planty

Przypadki, wymagające założenia leczniczej odmy piersiowej, tak powietrznej jak i parafinowo - gomenolowej, zmiażdżenia nerwu przeponowego, przepłukiwania jamy opłucnej oraz wykazujące szybkie postępowanie obustronnego procesu gruźliczego, są skierowywane przez poradnie na oddział gruźliczy szpitala miejskiego w Babim - Dole; pojedyńcze tylko przypadki obustronnej zaawansowanej gruźlicy są skierowywane do szpitala Panny Marii w Wejherowie celem leczenia zachowawczo - izolacyjnego. Przypadki gruźlicy pozapłucnej są skierowywane celem badania oraz leczenia do oddziałów szpitalnych (szpital św. Wincentego à Paulo w Gdyni) i gabinetów lekarskich poszczególnych lekarzy specjalistów, jak: chorób gardła, nosa i uszu, chorób ocznych, skórnych, moczo - płciowych, chirurga, chirurga - ortopedy i internistów, pediatrów, neurologów, ginekologów i rentgenologów; w niektórych przypadkach wysyła się plwocinę celem zaszczepienia śwince morskiej lub dokonania posiewu do P.Z.H. w Gdyni; wycinki zaś ze schorzałych narządów do Zakładu Histo - Patologii Un. Poz.

TABLICA XIII.

Ruch chorych na gruźlicę w Szpitalu Miejskim w Babim Dole w czasie od 1.IV.38 — 31.III.39 r.

Na 1.IV.38 r. stan.			32 chorych
Przybyło w ciągu roku			491 „
Razem leczyło się			523 chorych
Z tego ubyło:			
Wypisanych w ciągu roku	407 chorych		
Zmarło	74 „		481 chorych
Pozostało na 39/40 r.			42 chorych

Leczyło się:			
na koszt własny . . .	9 chorych	— dni leczenia	222
„ „ Ubezpieczalni	276 „	„	7.222
„ „ Samorządów	219 „	„	5.170
„ „ org. pomocy lek. dla urzęd. państw. P.K.P.	17 „	„	392
„ „ innych instyt. Z.U.S. Poznań	1 „	„	1
„ „ Polskiej Agencji Morskiej w Gdyni . . .	1 „	„	15
Ogółem	523 chorych	— dni leczenia	13.022

W okresie od 1.I. — 31. XII. 38 r. założono odm sztucznych 112
1.I. — 31. XII. 39 r. „ „ „ 27
Zmiażdżeń nerwów 1.I.38 — 31.XII.38. 26
„ „ 1.I.39 — 31.III.39 1
Punkcji jamy opłucnowej wykonano w 1938 r. 19
z tego otoków olejowych. 2
Punkcji jamy opłucnowej w I kwartale 1939 r. 6
z tego otoków olejowych. 3

TABLICA XIV.

Ruch chorych w szpitalu w Babim-Dole według płci.

Choroby	1934/35		1935/36		1936/37		1937/38		1938/39	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Ogółem	223	202	250	212	351	265	524	512	615	634
Zakaźne ogółem	165	167	125	148	147	131	272	283	259	274
Gruźlica ogółem	29	21	49	19	68	42	131	107	228	164
W tym gruźlica dróg oddechowych	29	18	46	17	64	41	127	105	223	163

Śmiertelność chorych przyjętych do szpitala w Babim-Dole.

Rok	Ogółem
1931/32	23
1932/33	29
1933/34	45
1934/35	51
1935/36	72
1936/37	75
1937/38	127
1938/39	152

Prace laboratoryjne i rentgenologiczne szpitala w Babim-Dole.

Wyszczególnienie	Wykonane czynności	1934/5	1935/6	1936/7	1937/8	1938/9
Pracownia bakteriologiczna chemiczna	badań	479	691	1.223	3.218	677
Pracownia rentgenologiczna	prześwietleń	13	11	78	695	678
	zdjęć	—	—	16	58	323

W najbliższym czasie Komisariat Rządu m. Gdyni rozpocznie budowę Szpitala Miejskiego na działkach leśnych kosztem 12 milionów zł., obliczonego na 660 łóżek. Szpital ten tak potrzebny Gdyni będzie zbudowany systemem pawilonowym oraz będzie posiadał jako pierwszy w Polsce oddział chorób tropikalnych. Pawilon dla płucno chorych na 60 łóżek zgodnie z projektem ma być umieszczony na stoku południowym i mieć kształt muszli; oddział ten będzie miał charakter sanatorium z licznymi werandami, pozwalającymi pacjentom korzystać z dobroczynnego leczniczo - hartującego wpływu powietrza i słońca.

Przypadki, wymagające leczenia klimatyczno - sanatoryjnego, są kwalifikowane przez lekarzy pracujących w poradniach; świadectwa sanatoryjne członków Ub. Społ. są zatwierdzane przez lekarza naczelnego Ub. Społ. Niezdolność do pracy ubezpieczonych, trwająca ponad 7 dni, należy do kompetencji i orzecznictwa Komisji Lekarskiej Ubezp. Społ. Dla umożliwienia ubezpieczonym wykorzystania lecznictwa sanatoryjnego Zakład Ubezp. Społ. udostępnił następujące uzdrowiska klimatyczne i zdrojowiskowe: sanatorium Z. U. S-u. „Warszawianka" w Zakopanem (dla nieprątkujących), Staszycówka" w Ludwikowie pod Poznaniem, w Obornikach, w Bystrej Śląskiej, w Wojew. Sanatorium w Smukale pod Bydgoszczą (dorośli i dzieci), w kolonii leczniczo - szkolnej „Górka" w Busku (gruźlica kości) oraz w Kiekrzu (gruźlica gruczołów chłonnych śródpiersiowych z dodatnim odczynem Pirqueta); poza tym sanatoria zdrojowiskowe w Iwoniczu, Rabce, Ciechocinku i Worochcie.

W ubiegłym roku chorzy na płuca byli również wysyłani do sanatoriów: Kasy Emerytalnej dla Robotników Kolei Państw. w Chodzieży, Polskiego Czerw. Krzyża, Bratniej Pomocy i „Odrodzenie" w Zakopanem; poza tym dzieci pochodzące ze środowisk gruźliczych (z ujemnym odczynem Pirqueta) są wysyłane na kolonie leczniczo - sezonowe w Ciechocinku i Rabce oraz półkolonie wypoczynkowe nadmorskie i inne. W każdym z wyżej wymie-

TABLICA XV

Kontyngenty dni leczenia w sanatoriach i koloniach przeciwgruźliczych przyznane przez Z. U. S. Ubezpieczalni Społecznej w Gdyni do wykorzystania w 1939 r.

L. p.	Wyszczególnienie	Ogólna liczba dni leczenia	Koszt pobytu dziennego	Liczba stałych łóżek w ciągu roku (sezonu) odpowiadająca mniej więcej przydzielonej liczbie dni leczenia
	I. W Sanatoriach przeciwgruźliczych dla dorosłych.			
1	W San. ZUS „Warszawianka" w Zakopanem, nieprątkujący	360	7,50	1
2	W San. ZUS „Staszycówka" w Ludwikowie	2880	6.70	8
3	W San ZUS w Bystrej Śląskiej	360	7.00	1
4	„ „ „ w Obornikach	3240	5,50	9
5	„ „ „ (wł. Wojew. Zw. Komun. Smukała)	3420	6.00	9½
			Razem	28½
	II W Koloniach leczniczych i oddziałach przeciwgruźliczych dla dzieci			
6	W Kolonii leczn. szkolnej „Górka" w Busku (całorocznej) gruźlica kości	720	Całoroczna 3.00 Sezonowa 2.50	2
7	W San. w Smukale (wł. Woj. Zw Kom.)	360	4.70	1
	Razem	11340	—	3

nionych sanatoriów Ubezpieczalnia posiada do wykorzystania przydzieloną liczbę łóżek i dni sanatoryjnych (kontyngenty). Na pokrycie kosztów tego leczenia dysponowała Ubez. Społ. specjalnie przyznanym jej przez ZUS funduszem. Zgodnie z ustawą prawo korzystania ze świadczeń chorobowych (leczenie , zasiłek, pobyt w szpitalu i sanatorium itp.) przysługuje ubezpieczonym przez 26 tygodni oraz członkom rodzin przez 13 tygodni rocznie. Nadzór nad całokształtem lecznictwa i profilaktyki przeciwgruźliczej pełni na terenie Ubezpieczalni Społecznej Wydział Lecznictwa, na terenie zaś Komisariatu Rządu (Zarządu Miejskiego) — Wydział Opieki Społecznej i Zdrowia. Kierownictwo Wydziału Lecznictwa Ub. Społ. sprawuje Lekarz Naczelny, Wydziału Opieki Społ. i Zdrowia Kom. Rządu—Naczelnik Wydziału, którzy są zwierzchnikami zakładów leczniczych i rozpoznawczych oraz wszystkich pracowników, zatrudnionych bezpośrednio w lecznictwie (lekarzy, higienistek, laborantek oraz całego personelu pomocniczego). Jako ciało doradcze przy lekarzu naczelnym Ub.

Społ. istnieje Rada Lekarska, składająca się z 8 członków (2 przedstawicieli Tow. Przeciwgruźl.). Do zadań Rady należy: opiniowanie przedstawionych jej przez lekarza naczelnego wniosków w sprawach dotyczących projektu preliminarza budżetowego z zakresu lecznictwa i profilaktyki, organizacji lecznictwa, akcji zapobiegawczej itp.

O wielkim znaczeniu ubezpieczeń i Ubezpieczalni Społecznych w Polsce w swoim czasie wypowiedział Minister Prof. Dr T. Janiszewski następujące zdanie: „Ubezpieczalnie Społeczne łączą zadania ekonomiczne i higieniczno - społeczne; higieniczno - społeczna strona jednak ma znaczną przewagę, bo cała strona ekonomiczna opiera się na opinii lekarskiej. W ubezpieczeniu społecznym pojęcie opieki społecznej łączy się ściśle z pracą lekarską i higieną, a w szczególności z podstawą higieny: zapobieganiem. Ubezpieczenia społeczne są przy tym jednym z najważniejszych działów higieny społecznej".

Akcja przeciwgruźlicza w Marynarce Wojennej i oddziałach innych rodzai broni, stacjonowanych w Gdyni, porcie i na wybrzeżu morskim, jest przeprowadzana we własnym zakresie (szpital morski na Oksywiu i Okręgowy w Toruniu). Uprzednio zaś lokalny sanitariat wojskowy korzystał dorywczo z jednego z tutejszych specjalistów chorób płuc jako lekarza konsultanta. Urzędnicy stabilizowani Komisariatu Rządu są skierowywani celem otrzymywania porad lekarskich w związku z chorobami płuc do obu gdyńskich specjalistów ftizjologów. Pomoc lekarską dla funkcjonariuszów państwowych w zakresie schorzeń płuc ma jeden z gdyńskich lekarzy specjalistów płucników. Chorzy na gruźlicę płuc pracownicy P.K.P. i ich rodziny dotychczas byli przekazywani celem orzecznictwa lekarskiego i leczenia specjalistycznego do kolejowego lekarza specjalisty płucnika w Bydgoszczy; od 3 miesięcy natomiast Wydział Sanitarny Okr. Dyr. Kol. w Bydgoszczy zawarł okresową umowę z jednym z gdyńskich lekarzy specjalistów chorób płucnych.

Od roku istnieje na terenie Gdyni przy Lidze Morskiej i Kolonialnej Komitet Opieki nad Ośrodkami Zdrowia dla ludności rybackiej wybrzeża. Ośrodków powstało narazie 3: w Jastarni - Borze, w Wielkiej Wsi i w Krokowie. Subsydiowane są one przez Ligę Morską i Kolonialną, Wydział Opieki, Pracy i Zdrowia Pom. Urzędu Woj. w Toruniu, Ubezpieczalnię Społeczną w Gdyni, Komisariat Rządu w Gdyni, Zarządy Gminne, P.C.K. itd.

Inicjatorką i duszą całej tej akcji zapobiegawczo - leczniczej pośród rybaków wybrzeża morskiego była i jest p. Dr. J. Titz - Kosko, długoletnia asystentka Kliniki Wewnętrznej Uniwersytetu J. Piłsudskiego w Warszawie. W jej trudnej i bezinteresownej pracy wywiadowczej w dotychczas nieznanym pod względem zdrowotnym tere-

nie rybackim wybrzeża godnie sekundował jej p. inż. Zięcik z Morskiego Urzędu Rybackiego. Godność prezesów Komitetu Opieki nad wyżej wymienionymi Rybackimi Ośrodkami Zdrowia piastowali w tym czasie kolejno dwaj członkowie Prezydium tut. T-wa Przeciwgruźliczego. Jeden z gdyńskich lekarzy specjalistów płucników przyjmował chorych na płuca rybaków, zaregestrowanych w wyżej wymienionych Ośrodkach Zdrowia, a skierowanych przez p. Dr. Titz-Kosko, celem zbadania specjalistycznego łącznie z prześwietleniem promieniami Rentgena, zbadaniem krwi na odczyn Biernackiego oraz rozbiorem plwocin.

Od 1936 roku istnieje na terenie Gdyni Miejski Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży, subsydiowany przez Komisariat Rządu, Ubezpieczalnię Społeczną, Urząd Wojewódzki i Ogólnopolski Komitet Pomocy Zimowej w Warszawie, który się opiekuje i pracuje dla dobra kilku tysięcy najbiedniejszej dziatwy gdyńskiej. Komitet ten prowadzi ośrodki dożywiania, udziela pomocy odzieżowej oraz organizuje kolonie wakacyjne i obozy harcerskie.

Akcję tę na terenie Gdyni rozpoczął już w 1936 r. Komisarz Rządu P. Mgr. Sokół, powołując do tego celu specjalny Patronat, który później przekształcił się w Miejski Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży. Na czele tego Komitetu stoi jeden z radnych miejskich.

Zgodnie ze sprawozdaniem Komitetu — organizacja kolonii wakacyjnych, która w 1936 roku obejmowała wyłącznie młodzież szkolną w liczbie około 1000 dzieci, rozrosła się w następnych latach, obejmując również szkolne organizacje harcerskie — do 1500 dziatwy w 1937 roku i do 2000 dziatwy w 1938 roku. W 1938 roku zorganizowano 6 kolonii letnich, rozsegregowanych według płci i wieku oraz 18 obozów harcerskich. Wszystkie te ośrodki rozmieszczono przeważnie w najpiękniejszych krajobrazowo i najzdrowszych miejscowościach Szwajcarii Kaszubskiej i w borach Tucholskich oraz na pograniczu niemieckim. Jeden ośrodek kolonijny umieszczony był we własnym budynku, nabytym przed 2 laty przez Komitet w Raduni (pow. kościerski) i dla celów kolonijnych adaptowanym. Wzorowa kolonia żeńska pomieszczona została w budynku wydzierżawionym na dłuższy okres od Krajowej Ubezpieczalni w Poznaniu, położonym w odległości 2 klm od stacji Zagórze - Rumia, wśród lesistego wąwozu. Reszta kolonii rozmieszczona została w budynkach szkolnych i lokalach prywatnych, a to w Gowidlinie, Sulęczynie i Zaworach (pow. kartuzki) oraz w Osieku (pow. starogardzki).

Każda kolonia powierzona była kierownictwu doświadczonego pedagoga, któremu przydzielono odpowiednią ilość wychowawców, przeważnie spośród nauczycielstwa bezrobotnego (na każde 40 dziat-

wy jeden wychowawca). Opiekę nad stanem zdrowotnym uczestników kolonii i obozów harcerskich powierzono odnośnym lekarzom rejonowym, a bezpośrednio czuwały nad stanem zdrowotnym przydzielone do każdej kolonii fachowe i doświadczone higienistki, wyposażone w odpowiednie apteczki podręczne i środki ratunkowe. Ogólny nadzór nad sprawami higieniczno - lekarskimi sprawowali i wizytowali kolonie dwaj lekarze z ramienia Komisariatu Rządu. Wszystkie dzieci poddano przed wysyłką dwukrotnemu szczepieniu zapobiegawczemu, co dało znakomite wyniki pod względem zdrowotnym dziatwy. Ze względów moralno-wychowawczych pobyt na kolonii był zasadniczo płatny, a to w stosunku do materialnych możliwości rodziców dziatwy. Opłaty te wynosiły od 1 zł. do 33 zł. za jeden turnus na głowę, wskutek czego pobyt na koloniach nie ograniczał się tylko do dziatwy ubogiej. Mimo to około 80% dziatwy korzystało z kolonii wakacyjnych za najniższą opłatą tj. 1 zł.

Ze szczególnym zadowoleniem podkreślić należy ten chlubny dla dziatwy gdyńskiej, jak również dla jej wychowawców, objaw, że we wszystkich ośrodkach kolonijnych, a zwłaszcza harcerskich, dziatwa zyskała sobie wśród ludności miejscowej ogromną sympatię i życzliwość, nie tylko wzorowym zachowaniem się, lecz przede wszystkim urządzanymi przez nie interesującymi imprezami, na które zapraszana była zazwyczaj ludność miejscowa, która z zaproszeń tych bardzo chętnie i licznie korzystała. Wielką atrakcją dla nich stanowiły bardzo urozmaicone ogniska harcerskie i uroczystości narodowe, urządzane przez młodzież kolonijną. Jak wielce korzystnym pod względem zdrowotnym był dla dziatwy czterotygodniowy pobyt na koloniach wakacyjnych świadczy najlepiej fakt, że prawie każde dziecko przybrało w tym czasie na wadze od 2—6 kg.

To też dziatwa przeważnie z wielkim żalem opuszczała ośrodki kolonijne, z niemniejszym żalem żegnana przez ludność miejscową szczerym życzeniem „Do widzenia w przyszłym roku".

Poza akcją dożywiania, odzieżową i kolonijną Komitet urządza też przy szkołach w najuboższych ośrodkach miasta świetlice dla tej dziatwy i młodzieży, która w domu nie ma odpowiednich warunków dla przygotowania zadań szkolnych i dla godziwej rozrywki. Młodzież korzystająca ze świetlic otrzymuje też skromny podwieczorek. Przewodniczącym Sekcji Świetlicowej jest inspektor szkolny.

Miejski Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży czyni obecnie starania uruchomienia pod Rumią oraz w Raduni szkoły leśnej, nieodzownie potrzebnej dla dziatwy gdyńskiej.

TABLICA XVI.

KOLONIE DZIECIĘCE I OBOZY HARCERSKIE W LATACH 1936 — 1938 r.
według sprawozdań Miejskiego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Gdyni.

K O L O N I E

Rok	Liczba kolonii			Dzieci na koloniach			Czas pobytu na koloniach jednego dziecka	Koszt kolonii i obozów łącznie	W tym Komisariat Rządu	
	I turnus	II turnus	Ogółem	I turnus	II turnus	Ogółem				
1936	4	3	7	—	—	1000	28 dni	32.818,—	29.400,—	Wydatki Ubezpieczalni Społecznej na Kolonie i Obozy są podane w tabeli statystycznej Ubez. Społ. (pkt. 8 i 12 tabl XI).
1937	6	3	9	637	354	991	28 „	50.330,—	40.000,—	
1938	6	6	12	579	551	1130	28 „	67.056,—	30.000,—	
Razem	16	12	28	1216	905	3121	28 dni	150.204,—	99.400,—	

O B O Z Y H A R C E R S K I E

Rok	Liczba obozów			Harcerzy na koloniach			Czas pobytu na obozach
	I turnus	II turnus	Ogółem	I turnus	II turnus	Ogółem	
1937	8 (w tym 2 żeńskie)	5 (w tym 2 żeńskie)	13	255	153	408	28 dni
1938	11 (w tym 4 żeńskie)	7 (w tym 2 żeńskie)	18	341	232	573	28 dni

1) Ogólny koszt jednej dzieciodniówki kolon. łącznie z generaliami wyniósł 1.40 zł.
2) „ „ „ harcerzodniówki obozow „ „ „ 1.12 „

W liczbie dzieci wysłanych na kolonie i obozy było

	1937 r.	1938 r.
1) Dzieci rodziców bezrobotnych i nieubezpieczonych	588	879
2) Dzieci członków ubezpieczonych w Ubezpieczalni Społecznej	729	824
3) Dzieci członków P.O.W. w Toruniu	22	—
4) Dzieci Śląska i Niemiec z Polskiego Związku Zachodniego	60	—
Razem	1399	1703

TABLICA XVII.

Służba Zdrowia w Gdyni.

L. p.	Wyszczególnienie	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	Uwagi
1	Lekarze	32	42	51	70	80	86	95	
2	Lekarze w tym ftizjolodzy	2	2	2	3	3	3	3	z nich 1 nie praktyk.
3	Lekarze dentyści	6	9	13	21	22	23	24	
4	Technicy dentyści uprawnieni	4	4	6	6	6	13	13	
5	Pielęgniarki-higien.								
	Pielęgniarki świeckie	4	6	13	16	21	31	35	
	„ zakonne	14	18	20	22	32	32	30	
	W tym pracujące w poradniach przeciwgr.	1	1	2	2	3	5	5	
	Pielęgn. egzaminowane	2	2	3	4	6	4	4	
6	Położne	24	32	36	51	54	57	59	
7	Szpitale								
	Szpitale publiczne	1	1	1	1	1	1	1	
	„ kongregacyjne	1	1	1	1	1	1	1	
	„ wojskowe	1	1	1	1	1	1	1	
8	Apteki								
	Składnica Ubezp. Społ. w Gdyni	1	1	1	1	1	1	1	
	Prywatne	4	4	5	6	6	8	8	

Towarzystwo Przeciwgruźlicze utworzone 23.XI.35 jest Towarzystwem zarejestrowanym, posiada własny statut zatwierdzony przez Pomorski Urząd Wojewódzki w dn. 22.VI.38 i ma 209 członków zwyczajnych oraz jednego honorowego, z tego składki płaci regularnie zaledwie 96, a 32 osoby płacą tylko częściowo, reszta zaś poprzestaje na podpisaniu deklaracji. Składka miesięczna wynosi 25 gr. T-wo otrzymuje roczną subwencję z Ubez. Społ 300 zł. i Komisariatu Rządu 200 zł; czysty zysk z dorocznych „Dni Przeciwgruźliczych" wpływa do kasy T-wa. Wobec szczupłości własnych funduszów oraz nieprzyznania subwencji z Polskiego Związku Przeciwgruźliczego w Warszawie, żadnych instytucji T-wo na swój rachunek nie prowadzi.

Towarzystwo utrzymuje stały ścisły kontakt z Ubezpieczalnią Społeczną, Obwodem Morskim Związku Lekarzy Państwa Polskiego w Gdyni, z Wydz. Zdrowia Pomorskiego Urzędu Wojewódzk. w Toruniu, z Wydz. Opieki Społecznej i Zdrowia Komisariatu Rządu w Gdyni, z Oddziałami Polskiego Czerwonego Krzyża i Państwowego Zakładu Higieny, z Towarzystwem Przyjaciół Nauk w Gdyni,

z Rodziną Wojskową, z lekarzami szkolnymi, ze szpitalami: Miejskim w Babim - Dole, SS. Wincentek w Gdyni oraz Morskim na Oksywiu, z sanatoriami: w Ludwikowie pod Poznaniem i w Smukale pod Bydgoszczą, ze Zrzeszeniem Higienistek, Związkiem Położnych oraz Urzędem Celnym.

Jak już uprzednio wymieniono, w roku 1938/39 dwaj członkowie Prezydium Towarzystwa piastowali godność prezesa komitetu Opieki nad Ośrodkami Zdrowia wybrzeża Morskiego przy Lidze Morskiej i Kolonialnej; jeden członek Prezydium zasiada w Radzie Szkolnej Miejskiej; dwaj członkowie Zarządu T-wa wchodzą w skład Rady Lekarskiej przy Lekarzu Naczelnym Ubezp. Społ. Stosunek T-wa do istniejących na terenie Gdyni trzech poradni przeciwgruźliczych, prowadzonych przez Ubezp. Społ. i Komisariat Rządu, wyraża się w obsadzeniu stanowisk kierowników, lekarzy ordynujących i higienistek przez czynnych członków Towarzystwa. Ostatnio Towarzystwo udzieliło subsydium w wysokości 500 zł poradni przeciwgruźliczej w Orłowie na zakup lampy kwarcowej. Towarzystwo oraz Przychodnia Przeciwgruźlicza przy ul. Morskiej są w stałym kontakcie z „Coritasem" oraz ze Stowarzyszeniem Pań Św. Wincentego à Paulo.

Poza stałą codzienną działalnością propagandową T-wa, właściwa propaganda zakrojona na szeroką skalę odbywa się w ramach „Dni Przeciwgruźliczych", które przynoszą pod każdym względem coraz obfitszy plon. W 1936 roku zebrano w okresie „Dni" 670 zł, w 1937 r. — 1191 zł, w 1938 r. — 1436 zł. Tegoroczne zaś „Dni" przypadają w Gdyni na obecny okres VII-go Ogólnopolskiego Zjazdu Przeciwgruźliczego i przeprowadza je Przychodnia Przeciwgruźlicza przy ul. Morskiej.

W czasie „Dni" odbywają się różne imprezy propagandowo - dochodowe, jak zabawy ludowe na sali Dworca Morskiego, wiosenne rewie mody w większych lokalach rozrywkowych, kwesta uliczna, odczyty i pogadanki publiczne w Dowództwie Floty na Oksywiu, sali KPW., Związku Strzeleckim, Związku Rezerwistów, Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, Związku Związków Zawodowych, T.U.R.-e, Hotelu Robotniczym, gimnazjach, szkołach, ośrodkach zdrowia, poradniach itd. W prasie są umieszczane artykuły i hasła popularno - propagandowe, w kinach wyświetlane przezrocza propagandowe. W tym okresie zwykle przyjeżdża z PZP. z W-wy ruchoma wystawa przeciwgruźlicza w wagonie oraz wystawa higieniczno - lekarska ZUS.-u.

Z dziedziny naukowej odbywają się co pewien czas wykłady zaproszonych prelegentów (dyrektor dr. Meysner ze Smukały, prof.

dr. Jonscher i doc. dr. Zeyland z Poznania) oraz wyglaszane są referaty przez tut. lekarzy specjalistów.

Akcja szczepień przeciwgruźliczych, rozwijająca się coraz bardziej pomyślnie, spoczywa od 12 grudnia 1935 r. w rękach Komitetu Szczepień przy Towarzystwie Przeciwgruźliczym przy wydajnym poparciu tak Ubezpieczalni Społecznej jak Wydziału Zdrowia Komisariatu Rządu. Jak wykazują sprawozdania Komitetu Szczepień Przeciwgruźliczych, odsetek niemowląt zaszczepionych przeciw gruźlicy metodą Calmett'a z 48% w r. 1936 wzrósł do 57% w r. 1937 i do 54% w r. 1938. Na ogólną liczbę urodzeń w 1936 r.—2933 zaszczepiono 1372; w 1937 r. — 3141 zaszczepiono 1678; w 1938 r. — 3188 zaszczepiono 1585 dzieci. Śmiertelność wśród zaszczepionych (po odliczeniu noworodków do 15-go dnia życia) wynosiła 5,8% w 1936 r., — 2,4% w 1937 r., 2,5% w 1938 r. a więc była znacznie niższa niż wśród nieszczepionych (11,8% w 1936 r., 3,9% w 1937 r. i 4,5% w 1938 r.). Ogólna śmiertelność niemowląt w 1938 r. (207) była nieco wyższa niż w 1937 r. (187), na co wpłynęły epidemie krztuśca, grypy i inne. Dotychczasowe badania radiologiczne dzieci zaszczepionych nie wykazały u żadnego z nich zmian gruźliczych, mimo że część tych dzieci, pozostając w środowiskach zakażonych, uległa infekcji specyficznej. Przegląd rozpoznań zgonów wśród dzieci szczepionych wykazuje, że zgony te nie nasuwają podejrzenia, by śmierć któregoś nastąpiła z powodu gruźlicy. Komitet stoi na stanowisku, że w środowiskach gruźliczych szczepienie winno być prowadzone przez higienistki, a nie przez położne. Liczby dzieci zaszczepionych utrzymują się na pewnym stałym poziomie (1372 w 1936 r., 1678 w 1937 r.; 1585 w 1938 r.). Ogólna liczba dotąd zaszczepionych wynosi 4987 dzieci. Dokonano badań lekarskich wśród zaszczepionych dzieci 4374, przeprowadzono wywiadów domowych przez higienistki 1144.

Zarząd Towarzystwa wydał kilka różnych druków, jak książeczka odmowa, zatwierdzony statut Towarzystwa, kartka diagnostyczna gruźlicy (wspólnie z Lekarzem Naczelnym Ubezp. Spł.) oraz kilka innych. Towarzystwo prenumeruje dwa fachowe czasopisma: dwumiesięcznik „Gruźlica" i miesięcznik „Ruch Przeciwgruźliczy". Biblioteka Towarzystwa posiada książek lekarskich wartości blisko 350 zł, które tymczasowo są umieszczone w Bibliotece Lekarskiej Ubezp. Społ.

Towarzystwo posiada sekcję pomocy najbiedniejszym chorym, członkinie której rozdają potrzebującym ubrania, bieliznę, pościel, łóżka, obuwie i inne rzeczy ofiarowane przez społeczeństwo tutejsze.

TABLICA XVIII.

L. p.	T r e ś ć	1936 r.	1937 r.	1938 r.
1	Według referatu statystycznego Kom. Rządu w Gdyni urodziło się dzieci		3141	3188
2	W tym porodów martwych		62	72
3	Urodziło się niemowląt żywych	2933	3079	3116
4	Zmarło do 15 dni życia	114	130	157
5	Pozostało niemowląt żywych	2819	2949	2959
6	Zaszczepionych / Niezaszczepionych	1372 = 48,6% / 1447 = 51,4%	1678 = 56,9% / 1271 = 43,1%	1585 = 53,6% / 1374 = 46,4%
7	Dzieci, które przekroczyły 15 dni, zmarło,	251	187	207
8	Zmarło dzieci zaszczepionych / niezaszczepionych	80 / 171	71 / 116	75 / 132
9	Co wynosi ogólnej liczby zaszczepionych / niezaszczepionych	5,8% / 11,8%	4,2% / 9,1%	4,7% / 9,6%

TABLICA XIX

ZESTAWIENIE ROCZNE

L. p.	T r e ś ć	1936 r.	1937 r.	1938 r.	I kwart 1939 r.	Razem
1	Ilość dzieci zaszczepionych	1372	1678	1585	352	4987
2	Ilość przeprowadzonych wywiadów higienistek	668	748	1144	—	2560
3	Ilość wykonanych Pirquetów	484	845	1175	—	2504
4	Ilość odczynów dodatnich	36	124	226	—	386 = 19,1%
5	Ilość odczynów ujemnych	348	721	949	—	2018
6	Ilość badań lekarskich	2123	3725	2994	1380	10.222

Stan finansowy Towarzystwa jest następujący: sprawozdanie kasowe za rok 1938 zamyka się tak po stronie dochodów jak i wydatków kwotą 4366 zł. (w tym pozostałość kasowa z 1937 r. — 2040 zł). Preliminarz budżetowy na rok 1939 tak w dziale przychodu jak i wydatków przewiduje dwotę 4950 zł.

Dorocznych walnych zebrań odbyło się trzy — w dn. 23.XI.35, 27.IV.38 i 23.II.39; zebrania zaś zarządu, komisji rewizyjnej oraz poszczególnych sekcji Towarzystwa odbywają się co pewien czas zgodnie ze Statutem.

Zainteresowanie społeczeństwa pracą Towarzystwa jest coraz większe. Przyczyniają się do tego: akcja „Dni Przeciwgruźliczych", prace Komitetu Szczepień Przeciwgruźliczych, nader efektywna i ogromna praca poradni przeciwgruźliczych łącznie z pracą lekarzy domowych, miejskich i higienistek wywiadowczyń oraz oddziału dla płucno chorych Szpitala Miejskiego w Babim - Dole. O poradniach przeciwgruźliczych wie u nas każdy kaszlący robotnik i szuka w nich ratunku na równi z przeczulonym inteligentem. Na Walnych Zebraniach Towarzystwa są obecni przedstawiciele Rządu, Samorządu, Ubezpieczalni Społecznej, Związku Lekarzy P.P., Sanitariatu Wojskowego, wolnych zawodów, prasy itd.

Szybka rozbudowa portu i miasta Gdyni przyciągnęła nad morze falę robotników ze wszystkich części Polski. Ludność najuboższa usiała rozległe okolice podmiejskie barakami mniej lub więcej niehigienicznymi, w zależności od chwilowych „zasobów" przybysza. Kilkuletni pobyt rodziny robotniczej w źle ogrzanym i rzadko przewietrzanym baraku — to najlepsze warunki rozwoju i szerzenia się gruźlicy. Zdając sobie sprawę z tego nieszczęścia społecznego, a z drugiej strony nie mając specjalnego głosu przy wznoszeniu solidnych domów dla świata pracy, zarząd Towarzystwa Przeciwgruźliczego uchwalił utworzyć schronisko dla gruźlików prątkujących w okresie leczenia ambulatoryjnego. Trzeba usunąć tych siewców gruźlicy z lokali wypełnionych zdrowym jeszcze elementem, trzeba im dać własny ciepły kąt, czyste łóżko i gorący posiłek. Schronisko takie będzie w stałej łączności z poradnią przeciwgruźliczą i, należycie wyposażone, spełni swoje zadanie. Ze względów na rozrzucony charakter gdyńskich peryferii musi T-wo stworzyć dwa lub trzy, a kiedyś i więcej takich schronisk. W drugim etapie T-wo zamierza przyczynić się do wybudowania izolatorium na 30 łóżek dla chorych w ostatnim stadium gruźlicy. Ażeby taka umieralnia nie była miejscem odstraszającym, musi być zespolona ze szpitalem dla chorób zakaźnych, wymagają tego zresztą względy natury technicznej jak stała opieka lekarska, wyżywienie szpitalne, kanalizacja, dezynfekcja itd.

Tak kosztownej inicjatywy Towarzystwo nie będzie mogło jednak uskutecznić we własnym zakresie finansowym, ale dołoży wszelkich starań, by ta inicjatywa została w Gdyni zrealizowana.

Bolączką pracy tutejszego Towarzystwa, jak zresztą i całej akcji przeciwgruźliczej na terenie ogólnopolskim, jest brak przyznania Polskiemu Związkowi Przeciwgruźliczemu praw wyższej użyteczności publicznej oraz brak ustawy przeciwgruźliczej, która oby już nareszcie została uchwalona przez nasze Izby Ustawodawcze.

Zagruźliczenie Gdyni w porównaniu z innymi większymi mia-

TABLICA XX

Zgony według przyczyn, płci i wieku w Gdyni.

Nr	Przyczyny zgonu	1934	1935	1936	1937	1938	I kwart. 1939
	Ogółem	655	652	974	920	1010	284
1—28	Choroby zakaźne i pasożytnicze . .	131	119	154	121	159 (M. 90) (K. 69)	54
11	Gruźlica narządów oddechowych (łącznie ze szpit. zakaźnym) . .	86	39	74	96	109 (M. 53) (K. 56)	36
47—50	Choroby narządów oddechowych	88	103	133	126	167	.
48	W tym zapalenie płuc	74	93	122	105	137	.

Rok 1938

Ogółem zmarło 1.010		Płeć M. 568	Płeć K. 442	W wieku: — 11 m.	1 — 4	5 — 9	10 — 14	15 — 19	20 — 29	30 — 39	40 — 49	50 — 59	60 — 69	70 — 79
Choroby zakaźne i pasożytnicze	Ogółem 159	90	69	62	20	4	4	7	15	23	12	7	5	0
Gruźlica narządów oddech. (łącznie szpital zakaźny)	109	53	56	13	11	2	2	4	18	33	6	12	8	0

TABLICA XXI

umieralność

Umiera na gruźlicę w Polsce 80.000 na 33.000.000 mieszkańców
„ „ „ „ 1 „ 412 „
Umiera na gruźlicę w Gdyni 109 „ 123.000 „
(+ 20$_0$/$_0$ = 131)
„ „ „ „ 1 na 1.100 „
(— 20$_0$/$_0$ = 1 na 939 mieszk.)

Na 800.000 chor. na gruźlicę w Polsce umiera 80.000 mieszkańców
„ 10 „ „ „ „ „ 1 „
Na 1.782 „ „ „ w Gdyni „ 109 (+ 20$_0$/$_0$=131
„ 16 (— 20$_0$/$_0$ = 13) „ „ 1 mieszkańców

Śmiertelność na gruźlicę wśród mężczyzn jest wyższą niż wśród kobiet w Gdyni o 18,5%.

Zapadalność

Zapada na gruźlicę w Polsce 800.000 na 33.000.000 mieszkańców
„ „ „ „ 1 „ 41 „
Zapada na gruźlicę w Gdyni 1.782 „ 123.000 „
„ „ „ „ 1 „ 69 „

Na 800.000 chor. na gruźlicę w Polsce otwartą ma 200.000 mieszk.
„ 4 „ „ „ „ „ „ 1 „
Na 1.782 „ „ „ w Gdyni „ „ 304 „
„ 5,8 „ „ „ „ „ „ 1 „

Zapadalność na gruźlicę jest wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn w Gdyni o 9%.

stami polskimi oraz w stosunku do ilości chorych na gruźlicę w całym kraju jest stosunkowo mniejsze. Morski klimat Gdyni z wietrzną i chłodną zimą, jesienią i częściowo wiosną jest stanowczo szkodliwym dla większości chorych na czynną gruźlicę płuc. Złe warunki mieszkaniowe na peryferiach gdyńskich, gdzie część ludności zamieszkuje w barakach w warunkach prymitywnych pod względem higieny, sprzyjają rozwojowi gruźlicy. A jednak, jak wykazuje statystyka, zapadalność i umieralność na gruźlicę jest w Gdyni znacznie mniejsza niż w innych większych ośrodkach polskich. W Gdyni, liczącej 123.000 mieszkańców, zapada na gruźlicę (1938 r.), 1,782, czyli co 69 obywatel gdyński jest chory na gruźlicę, z tego ma gruźlicę otwartą 304, czyli co 6-ty z pośród gruźlików ma gruźlicę niebezpiecz-

ną dla otoczenia. Zapadalność na gruźlicę jest wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn w Gdyni o 9%. Statystyka zaś ogólnopolska liczby te ma mniej pomyślne (zapada na gruźlicę co 41 mieszkaniec Polski, z tego co czwarty chory na gruźlicę ma zarazki gruźlicze w plwocinie). Podobnie przedstawia się pomyślniej dla Gdyni niż dla całej Polski statystyka umieralności na gruźlicę. Na 1.782 chorych na gruźlicę w Gdyni (1938 r.) zmarło 109, czyli co 16-ty chory na gruźlicę opuścił ten świat. Obliczając zaś w stosunku do liczby mieszkańców Gdyni wypada, iż co 1.100 obywatel gdyński umiera na gruźlicę. Śmiertelność na gruźlicę wśród mężczyzn jest wyższa niż wśród kobiet w Gdyni o 18,5%. Statystyka zaś ogólnopolska ma liczby te nieco mniej pomyślne: spośród chorych na gruźlicę umiera co dziesiąty, spośród mieszkańców Polski umiera na gruźlicę co 412-ty obywatel. Składa się na to szereg czynników specyficznych dla Gdyni, a mianowicie:

1) Do Gdyni z całej Polski przybywa element napływowy przeważnie w sile wieku, a więc młody, dzielny, przedsiębiorczy i zdrowszy; ludzie starzy są tu rzadkością, jest to swojego rodzaju naturalna selekcja wieku, energii i zdrowia.

Jak wykazał spis ludności z dnia 19.V. 1936 r. największa liczba osób zamieszkujących Gdynię należy do grupy wieku od 20 do 40 lat.

TABLICA XXII.

Ludność w Gdyni w/g grup wieku
(zgodnie ze spisem ludności z dnia 19.V.1936 r.

W i e k	do roku	1—4	5—9	10—14	15—19	20—24	25—34	35—44
Liczba osób	961	8.104	8.129	6.477	4.730	8.144	26.152	11.966

(ciąg dalszy)

45—54	55—64	65—74	75—84	85—94	95 i powyżej	Rok urodz. niewiad.	Ogółem ludności było w tym czasie
4.978	2.167	914	268	43	2	376	83.411

2) Wspólna energiczna i dość kosztowna akcja przeciwgruźlicza Komisariatu Rządu, Ubezpieczalni Społecznej i Towarzystwa Przeciwgruźliczego, celem i zasadą której jest jej powszechność, pole-

gająca na wyszukiwaniu ognisk gruźliczych oraz na badaniu i leczeniu chorych tak ubezpieczonych jak i nieubezpieczonych, zamieszkujących całe miasto podzielone na rejony lekarskie, obsługiwane przez lekarzy i higienistki.

3) Popierana przez czynniki administracyjne i gospodarcze miasta budowa odpowiednich gmachów mieszkalnych zwłaszcza na peryferiach miasta przeznaczonych dla rzesz robotniczych i urzędniczych. Równoczesne z tym stopniowe burzenie dzielnic barakowych na przedmieściach gdyńskich, które w czasie najszybszym ma zlikwidować wszystkie jeszcze istniejące.

4) Wydatki miasta, Ubezpieczalni Społecznej, Miejskiego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży, Ligi Morskiej i Kolonialnej, „Rodziny Wojskowej", Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, poszczególnych firm, instytucji itp., związane z akcją dożywiania dzieci i młodzieży (urządzenie kuchni mlecznej, rozdawnictwo tranu, wydawanie śniadań itd.), wysyłaniem na kolonie, półkolonie i obozy harcerskie, wydawaniem ulgowych i bezpłatnych bonów do kąpielisk miejskich oraz z urządzaniem konkursowych tygodni czystości z nagrodami w dzielnicach miasta zamieszkałych przez ludność biedniejszą.

5) Fachowa zapobiegawczo - propagandowa i lecznicza akcja przeciwgruźlicza lekarzy, higienistek - wywiadowczyń i personelu pomocniczego tak w poradniach przeciwgruźliczych i szpitalach jak również i w terenie.

6) Ciągła intensywna i wydajna praca Komitetu Szczepień Przeciwgruźliczych przy T-wie Przeciwgruźliczym, zasadą której jest powszechność i masowość szczepień.

7) Zrozumienie przez ogół obywateli gdyńskich konieczności zapobiegawczej współpracy z czynnikami fachowo lekarskimi na polu walki z gruźlicą jako z największym wspólnym wrogiem społecznym. Przyczynia się do tego szeroka propaganda higieny w ogóle i zapobiegania gruźlicy w szczególności, przeprowadzana z dużym rozmachem zwłaszcza w okresie „Dni Przeciwgruźliczych" łącznie z ruchomymi wystawami przeciwgruźliczymi oraz lekarsko - higienicznymi.

Dla ścisłości należy zaznaczyć, iż statystyka zachorowań i zgonów na gruźlicę w Gdyni w związku z dość krótkim okresem czasu oraz w oparciu o względnie nieduże liczby nie może być jeszcze ścisłą: należy przypuszczać, że w rzeczywistości będą odpowiadały liczby nieco wyższe od podanych.

Liczby podane nie obejmują przypadków gruźlicy pośród rybaków zamieszkałych w Gdyni i na wybrzeżu, ponieważ Komitet Opieki nad Ośrodkami Zdrowia Wybrzeża przy Lidze Morskiej i Kolonialnej nie posiada jeszcze odpowiednich danych statystycznych.

Statystyka zapadalności na gruźlicę, prowadzona przez gdyńskie poradnie przeciwgruźlicze, obejmuje nie tylko mieszkańców samej Gdyni lecz również i innych miejscowości jak Wejherowo, Kartuzy i Puck, co odpowiada zasięgowi terytorialnemu tutejszej Ubezpieczalni Społecznej.

Zachorowania na gruźlicę niebezpieczną dla otoczenia są zgłaszane do Wydziału Opieki Społecznej i Zdrowia Komisariatu Rządu m. Gdyni dopiero od pół roku, uprzednio zaś te zgłoszenia nie obowiązywały. Zgony na gruźlicę są zgłaszane zgodnie z obowiązującym w całej Polsce rozporządzeniem, należy jednak zaznaczyć, iż przyczyny zgonów są zgłaszane przez tutejszych lekarzy nie zawsze dokładnie.

Trudność ujęcia statystycznego przejawów życia społeczeństwa gdyńskiego polega w znacznym stopniu na specyficznej dla Gdyni fluktuacji ludnościowej, lekka stabilizacja której dopiero ostatnio się zaznacza.

Przez szereg lat istnienia Gdyni jako portu i miasta, większość mas robotniczych i urzędniczych miała swoje rodziny w głębi kraju, uważając pobyt w Gdyni tylko za tymczasowo - zarobkowy.

Cały dorobek celowo zorganizowany oraz fachowo i dość drobiazgowo przemyślany wspólnej pracy na froncie walki z gruźlicą, poparty obywatelską współpracą całego społeczeństwa gdyńskiego, możemy zawdzięczać nie tylko młodzieńczej energii życiowej i zapobiegliwości Gdyni jako miasta i portu, lecz w pierwszym rzędzie — głębokiemu zrozumieniu i usiłowaniu wprowadzenia w czyn hasła rzuconego niegdyś przez Najwyższego Dostojnika Państwa — Pana Prezydenta Prof. I. Mościckiego, głoszącego iż: „Walka z gruźlicą, tą wielką plagą, która w sposób zatrważający niszczy siły dużej części ludności — powinna leżeć na sercu każdego obywatela Rzeczypospolitej".

Odbywający się obecnie w Gdyni VII-my Ogólnopolski Zjazd Przeciwgruźliczy pod hasłem „Przez morze do potęgi i bogactwa Polski oraz zdrowia Narodu", będzie dla całej Gdyni wielkim bodźcem do dalszej wytrwałej, jeszcze bardziej intensywnej tak pod względem jakościowym jak i ilościowym, akcji przeciwgruźliczej, zmierzającej na tym odcinku frontu społecznego do podciągnięcia Polski wzwyż.

Na zakończenie niech mi będzie wolno złożyć szczere i serdeczne podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom na czele z Komisariatem Rządu, Ubezpieczalnią Społeczną, Przychodniami Przeciwgruźliczymi i Miejskim Komitetem Opieki nad Dzieckiem i Młodzieżą za udzielenie mi pomocy w statystycznym opracowaniu niniejszego referatu.